

Nenad Cambi rođen je 21. veljače 1937. god. u Splitu. Osnovnu školu i Klasičnu gimnaziju završio je u rodnom gradu, a arheologiju je diplomirao 1962. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Tu je magistrirao, a 1975. doktorirao s tezom *Sarkofazi na istočnoj jadranskoj obali (III-VII st.)*.

Nakon studija kratko radi u Zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu. Dva glavna razdoblja karijere akademika Nenada Cambija vezana su uz dvije ugledne institucije. U Arheološkom muzeju u Splitu zaposlio se 1965. i uspeo se do naslova muzejskog savjetnika. Bio je kustos antičke zbirke, a od 1980. do 1982. direktor. Na Filozofskom fakultetu u Zadru, nedavno pretvorenem u Sveučilište, već od 1976. honorarni je docent klasične arheologije, a od 1981. god. honorarni izvanredni profesor. Redoviti profesor postao je 1986, a u trajno zvanje biran je treći, zadnji put 1997. Nakon umirovljenja 2007. postigao je naslov *professor emeritus* klasičnih i starokršćanskih studija na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru, na kojem je predavao kolegije iz *Klasične arheologije* i *Starokršćanske arheologije*. Na studiju povijesti u sklopu Odjela humanističkih studija Sveučilišta u Splitu predaje izborni kolegij *Poganstvo i kršćanstvo na kraju antike*. Empirijsko poznavanje nastave u europskim arheološkim sveučilišnim središtima poticalo ga je na neprestano uvođenje modernih metoda rada. Znanstvenu i profesorsku reputaciju najbolje oslikava to što je gostovao u više navrata na sveučilištima Marburg/Lahn (Njemačka), Macerata i Roma II (Italija), Bordeaux (Francuska) i Ljubljana (Slovenija). Predavao je različite predmete na poslijediplomskim studijima u zemlji i inozemstvu: u Dubrovniku na međunarodnom interdisciplinarnom studiju; u Zagrebu na Odsjeku za arheologiju i na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta, te na doktorskom studiju kroatologije na Hrvatskim studijima; u Splitu na Studiju zaštite spomenika kulture; u Marburgu/Lahn na Studiju starokršćanske arheologije; u Zadru je sve do 2009. bio voditelj dokorskog studija Arheologija istočnog Jadrana.

Dugogodišnji je aktivni član Hrvatskog arheološkog društva, obnašao je razne dužnosti, brojni su njegovi prinosi u *Obavijestima* i *Izdanjima*, sudionik je velikog broja godišnjih znanstvenih skupova HAD-a i raznih društvenih akcija. Član je Centra za balkanološka ispitivanja akademije znanosti i umjetnosti Republike BiH (Sarajevo), od 1988. dopisni član Deutsches Archäologisches Instituta (Berlin) u kojem je suradnik najstarijeg projekta Corpus der antiken Sarkophagreliefs. Od 1989. dopisni član Pontificia Commissione di Archeologia Sacra (Vatikan). Član suradnik od 1992., a godine 2002. izabran je za redovnog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u I. razredu. Bio je član Nacionalnog vijeća za znanost Ministarstva znanosti Republike Hrvatske. Član je

Nacionalnog vijeća za kulturna dobra Ministarstva kulture Republike Hrvatske, kao i Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje. Dugogodišnji je predsjednik Književnog kruga u Splitu. Bio je urednik *Vjesnika za arheologiju i historiju dalmatinsku*. Glavni je urednik prvog broja *Archaeologiae Adriaticae*.

Sudjelovao je na stotinjak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, s priopćenjima od kojih je najveći dio tiskan. Sam je organizirao više međunarodnih znanstvenih skupova te bio urednikom njihovih zbornika.

Vodio je znanstveni projekt pri Ministarstvu znanosti i tehnologije pod naslovom "Istraživanja antičkog graditeljstva i umjetnosti u Dalmaciji" u kojem je sudjelovao niz istraživača. Sad vodi projekt „Istraživanje antičke i kasnoantičke umjetnosti na istočnoj obali Jadrana”. Sudjelovao je kao suradnik i voditelj na brojnim terenskim istraživanjima. Najvažnija terenska istraživanja su ona u Saloni, Naroni, Isi, Aseriji, Burnumu i Zmijavcima kod Imotskog. Jedan je od pionira podmorske arheologije u Hrvatskoj, a osobito su važna podmorska istraživanja u uvali Vela Svitnja i uvali Špinut u Splitu.

Područja znanstvenih aktivnosti kojima se intenzivno bavi su klasična arheologija (antička skulptura, arhitektura, religija i utjecaj antičkog svijeta na kasnija razdoblja) i starokršćanska arheologija (arhitektura i skulptura te sitna umjetnost). Napisao je dvadesetak knjiga. U posljednje doba intenzivno se bavi poviješću kasne antike, osobito razdobljem tetrahije. Veliki dio od preko 400 napisanih znanstvenih radova objavio je u stranim časopisima, knjigama i aktima konferencija. Na taj način predstavio je spomenike hrvatske kulturne baštine koji su uvršteni u svjetski korpus. S druge strane, uveo je u domaću znanost teme koje su predmet međunarodne znanstvene rasprave, kao i nove arheološke discipline i suvremenu metodologiju, što je izuzetno postignuće.

Nedvojbeno je među vodećim evropskim stručnjacima u proučavanju rimskih portreta i sarkofaga. Proučavajući fizionomijske, strukturalne, stilske i modne karakteristike rimskih portreta, sačinio je temeljitu sintezu o antičkim portretima u provincijama Dalmaciji i Panoniji, kao i u Histriji. Naši spomenici po prvi put su cjelovito izloženi i razvrstani unutar poznatog korpusa grčkih i rimskih portreta. Pritom je riješio brojne probleme vezane uz produkciju, atribuciju, tipologiju, utjecaje i kronologiju, polemizirajući s autoritetima, često donoseći uvjerljivija i potpuno nova rješenja. Razvrstao je kultnu, javnu i privatnu skulpturu unutar golemog repertoara, raspravljajući o umjetničkoj, zanatskoj i povijesnoj vrijednosti predmeta od kojih velik broj dotad nije objavljen. Donosi znanstvene prinose o radioničkom podrijetlu i atribuciji tih spomenika, rekonstruira mehanizme uvođenja novih umjetničkih tendencija i stilskih retardacija, predlaže funkciju i način postavljanja skulpture u prostoru.

Cambi pokazuje velik interes u proučavanju rimske religije i antičkih kultova. On studira oficijelnu religiju, arhitekturu hramova, organizaciju imperijalnog kulta, državnu propagandu, ali i personalnu religiju. Raspravljajući o širenju rimske religije u Ilirik iznio je vrijedne opservacije o prinosu novih klesarskih radionica, prodoru kultne arhitekture i prožimanju s ikonografijom bogova indigenog stanovništva. Piše o egipatskim kultovima u Iliriku, metroačkim spomenicima i mitraizmu. Konačno, bavi se sepulkralnim kultom i nekropolama grčkih i rimskih gradova u Dalmaciji. Premda su nekropole vrelo povijesnih podataka, a arheološka iskapanja znatnog opsega ukazala su na bogatstvo grobova i spomenika u provinciji koja dijeli jadranske obale s italjskim poluotokom, o njima je objavljeno jako malo radova. Cambijeva sintetska djela o toj temi tim su korisnija, služeći kao polazište novim objavama i korektiv prethodnim zaključcima.

Značajni su Cambijevi radovi to grčkoj urbanistici, prolegomena zbornika radova o Saloni, rasprave o urbanizmu Narone i Epidaura, te one recentni o Burnumu, koji su rezultat velikih sustavnih iskapanja čiji je znanstveni voditelj.

Jedna urbanistička cjelina zauzima posebno mjesto u Cambijevom opusu. Zanimanje za Dioklecijanovu palaču ukorijenjeno je još u mladalačkim danima. Ipak, tom velikom temom svjetske klasične literature Cambi se intenzivno počeo baviti relativno kasno. Bilo je potrebno potpuno znanstveno sazrijevanja i eruditsko poznavanje povijesti ranog Dominata da bi se sveobuhvatno sagledao lik i djelo Dioklecijana, cara koji je uveo novo uređenje i tetrarhijsko vladarsko ustrojstvo, a društvo je temeljito reformirao u njegovim administrativnim gospodarskim, financijskim, monetarnim, vojnim i religijskim aspektima. Osobito važno je istraživanje carske vile u Splitu, zgrade golemih dimenzija i složenih funkcija, svjetski vrijednog spomenika kulturnog nasljeđa.

Akademik Nenad Cambi, osim klasičnom, najviše se bavi starokršćanskom arheologijom. U središtu interesa mu je prostor Ilirika, i povijesne epohe apostolskog djelovanja i uvođenja kršćanstva, društvenih i religijskih previranja u doba Dioklecijana i Konstantina Velikog, kao i Justinijanova obnova. Nenad Cambi je prinos proučavanju dao i kao dugogodišnji profesor kolegija iz Starokršćanske arheologije; također i kao predsjednik Nacionalnog odbora XIII. Međunarodnoga kongresa za starokršćansku arheologiju (Split-Poreč) godine 1994. Otada je član *Commitato promotore dei Congressi internazionali per l'arheologia Cristiana* sa sjedištem u Vatikanu koji se brine za održavanje kongresa za starokršćansku arheologiju.

Cambi piše i o suvremenicima, znanstvenicima i njihovim djelima, uvijek ističući ono što je vrijedno i neprolazno.

Konačno, Nenad Cambi afirmira znanost radom u raznim tijelima i projektima ministarstava znanosti i kulture, organiziranjem brojnih tribina, okruglih stolova, predstavljanjem rezultata u tisku i elektronskim medijima u Hrvatskoj i svijetu i kao predsjednik Splitskog književnog kruga u Splitu. Dinamičnom izdavačkom politikom omogućio je tiskanje oko tisuću naslova, najviše iz humanističkih znanosti. Popularizaciji znanosti pridonio je brojnim radovima u novinama i medijskom promocijom kroz radijske i televizijske emisije.

Za svoj rad primio je godišnju nagradu grada Splita za kulturu 1980. i godišnju nagradu grada Splita za znanost 1994. U zadnje doba dobio je godišnje nagrade za znanost „Kruno Prijatelj“ lista Slobodna Dalmacija za godine 1988. i 2002., godišnju nagradu „Oton Kučera“ Matice Hrvatske za godinu 2002. te godišnju nagradu „Josip Brunšmid“ Hrvatskog arheološkog društva Zagrebu. Odlikovan je redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.